

dues i sembla ser-hi autòcton pertot; hi ha, doncs, dilema, però és més probable que el mot romànic vingui del basc que no de l'àrab. □ 1ª doc : fi S. XIII

«Passam pel Pobo, e --- exim de Vilaroja --- e quan fom al cap de la serra --- —Que s-que us diga negú, a Morela anats, e manats alforrar los peons de Terol e de les aldees, e que us siguen tant con poran, e que lexen tots los serrons, e --- que pensassem de cuytar, que gran carrera havia d'aquel loc tro a Morela», Jaime I (Ag. 181, § 133); es tractava d'arribar a Morella abans que Blasco d'Alagon en fos amo enterament: el rei i els seus cavallers cavalcaran a més córrer, i com que convé que la infanteria no quedi gaire enrere, els fan deixar els sacs o sarrons on duen la impedimenta, i que corrin «--- han nom Almogàvers --- e porta cascú una bona lança, e dos darts e un serró de cuyr a l'esquena, en què porta son pa, a dos o a tres jorns», Desclot (§ 79, NCl III, 632.5; l'ed. Coroleu, p. 148, i crec ja Buchon, llegeix *hun cerró de cyro*); «tramès dos mília almogàvers a Messina --- e aquests anarenhi, cascuns ab son sarró a costes», Muntaner (§ 61, Casac. I, 123.24, fets de 1282).

«Un ce<r>ró ab faves, entorn dos punyeres --- un cerró ab pèsol<l>s e faves, entorn una punyera, e un bot», «un ce<r>ró de cuyr, un citryll de terra; tres pells lanudes e una cota de sarczill» Ribes, a 1380 (BABL VI, 470, 471); «l'espitalera --- / percint e bossa / --- / m'escorcollaren, / puy no hi trobaren / un diner sols, / dix: —Sens lançols / huy dormireu / --- / No portau taça / ni carabaça, / barça, cerró! / en un porró / aygua beureu / ---»; «si t paren belles / --- / leva ls robes res: / mira què hi trobes! / --- / fora ls tapins, / mira què tins: / un vell monet / o cerronet: / tot, cap e cames» JRoig (*Spill*, 949, 10036). «Lo moro --- lexada sa mula, ab alcunes coses sues e del dit almugàver, de qui y havia un cerró, en què havia badafons e draps e altres dolenties, ---» en una carta de 1392 (p.p. Rubio Vela, *Epist. Valencità*, 262 10).

En la tradició lexicogràfica des de 1507: «çarró: pera, folliculus», Busa-N. (B-VI-5.12; igual «çurron: p., f.» el Nebrixa cast.); «lo çurró: reticulum, pera», OPou (*TbPu*, 40). Avui sembla restar en ús popular a tot el domini de la llengua, car en tinc notícia de tots cinc dominis dialectals. Veg. la cita del ross. Saisset, en *sàller* (SALTAR), on es tracta del sarró de provisions d'uns caminants (*Catal d R*, 165); només a part de la plana mallorquina l'ha eliminat l'arabisme *taleca*, però els pastors de cabrum de la Muntanya usen *sarró* (BDLC IX, 310), i a Eivissa registra «sarró: zurrón» PzCabr.; *AlcM* en porta accs. ben especials i clarament genuïnes a Menorca, Artà, Maestr., Sueca, Xàtiva, Biar i en el blanenc Ruyra; crec recordar-lo del cat. occid., i en cat. or. l'he sentit pertot.

El cast. *zurrón* apareix ja sovint a l'E. Mj, sempre escrit amb ç sorda, des de 1213, l'Arxipreste de Hita i diverses obres del S. XIII, encara amb ç en Nebrixa, i en bastants clàssics d'entorn de 1600. En portuguès *surrão* «bolsa de coiro usada dos pastores, em que levão o comer e outras coisas do seu uso. sacco de coiro

que cobre da chuva o que vai encerrado nelle» (Moraes), i en efecte així apareix en Gil Vicente (c 1510): «leva os tarros e apeiros e o çurrão com os chocalhos». Però també hi ha hagut, i hi ha, una variant semblant a la catalana: «dei-lhis ùa segur e ùu çarrom» en els *Padres de Mérida*, de c. 1400, i de nou en una crònica de princ. S. xv; avui diuen *surrão* p. ex. cap a Évora, però a la Beira *sarrão* «saco feito da pelle d'um cabrito ou d'um borrego, onde se transporta a comida para o campo».

Altrament ja hem vist que la grafia *cerró*, amb e, és força general en cat. antic, i és la dels vells textos valencians (incloent-hi el *Procés de les Olives*, i algun altre, en què discrepa la grafia trobada per *AlcM* i el *DAG*); i aquesta forma amb e reapareix a l'O, en el parlar lleonès occidental, *θerón*, i lleus variants, que Krüger i Leite assenyalen a Sanàbria, a Miranda do Douro, i de nou a Ribagorça (Calbera, VKR IX, 82; VII, 361; *Philol Mirandesa* II, 327).

En llengua d'oc el mot és propi del Llenguadoc i de Gascunya: Bearn, Gavarnia i Alt Arieja *sarroú* «sac en cuir d'isard pour les provisions des bergers» (Rohlf, *Le Gc*, § 231; Palay); «gibecièrre en peau d'isard» (A. Schmidt, *Terminologie Pastorale dans les Pyr. Centrales*, 5), Gironda «sarroun: sac de peau à l'usage des bergers» (Moureau, *Le Patois de La Teste de Buch*), llgd. *sarroú* «sac de peau, panetière des bergers, gibecièrre» (*TdF*, amb exs. en un felibre de l'Erau i un altre del Gers).¹ És estrany als altres parlars de França i d'Itàlia, llevat només del calabrés *zurrumi*, *zarruni*, *zurruni*, «borsa in pelle di gatto, da tenervi danaro» (en tot el territori, Rohlf, *Diz Dial d Tre Calabrie*; *ARom* VII, 467) pronunciat adés amb z sonora adés amb sorda: vacil·lació, i matís semàntic, que no indiquen caràcter gaire autòcton. Hem de creure que és hispanisme; no hi ha cap raó que afebleixi la sospita que aquells almogàvers, de qui ja hem vist que era típic el *cerró*, vagin deixar-hi aquesta memòria en llurs contínues invasions dels Ss. XIII i XIV

El basc *zorro* és general a tots els dialectes, i significa 'sac' en general, o particularment 'quilha o costal per a gra', 'morralet de cuiró', 'sarró de pastor', 'maleta', 'tavella de llegums', 'casquet que cobreix la filosa', 'panxa, panxolina (d'home obès etc)', i fins 'estòmac' (Azkue, II, 462b), 'funda', 'folro' (LzMendizábal). El perceben com a mot molt autòcton, el veritable terme euskera: el basc-francès Oihenart en cita un parell de proverbis (1638): entre ells un on s'oposen el basc *zorro* i el romanisme *zaku*, com a casos típics de mot indígena i terme de regust foraster, amb una espècie de joc de paraules («perdre le grain du sac, ou la farine de la poche, tout revient à un» tradueix ell, --- *zakuti edo zorroti*).

Geogràficament, en termes generals, detalls a part, com més ens acostem als alts Pirineus, més s'assemblen als catalans els significats dins els dialectes bascos. El de «costal grande para transportar granos» està ben arrelat a Biscaia (cf. la historieta que cita Azkue, § 1, del *Peru Abarka* de Mogel), si bé aquest és general a tot el territori: com ho mostren, per al vessant